

EVROPSKA
KOMISIJA

Bruselj, 2.7.2014
COM(2014) 446 final

**SPOROČILO KOMISIJE EVROPSKEMU PARLAMENTU, SVETU, EVROPSKEMU
EKONOMSKO-SOCIALNEMU ODBORU IN ODBORU REGIJ**

**Pobuda za zeleno zaposlovanje:
izkoriščanje potenciala zelenega gospodarstva za ustvarjanje novih delovnih mest**

1. Uvod

Strategija Evropa 2020 priznava osrednjo vlogo prehoda na zeleno, nizkoogljično in z viri gospodarno gospodarstvo pri doseganju pametne, trajnostne in vključujoče rasti. Neučinkovita raba virov, nevzdržna obremenitev okolja in podnebne spremembe ter tudi socialna izključenost in družbena neenakost predstavljajo izziv za dolgoročno gospodarsko rast, zato je že več let na dnevnem redu alternativni model rasti, „ki presega BDP“¹.

Model za *zeleno rast*, ki vodi v nizkoogljično gospodarstvo, odporno na podnebne spremembe in gospodarno z viri, je uporabljen za opis strukturnih gospodarskih sprememb, ki jih povzročajo predvsem pomanjkanje virov, tehnološke spremembe in inovacije, novi trgi ter spremembe v industrijskih vzorcih in vzorcih potrošniškega povpraševanja². Cene virov, surovin in energije³ že vplivajo na strukturo stroškov podjetij, saj se bo svetovno povpraševanje po teh virih zaradi naraščajoče potrošnje v gospodarstvih v vzponu še naprej povečevalo. Današnji linearni model, pri katerem posameznik „vzame-naredi-uporabi in zavrže“, se bo postopoma preusmeril v krožni model, s katerim se pridobi večja dodana vrednost in večja korist od vsake tone materiala, vsakega džula energije ter vsakega hektarja zemlje s shranjevanjem, ponovno uporabo in recikliranjem materialov in pri katerem bo produktivnost virov določala prihodnjo konkurenčnost⁴.

Zelena rast je hkrati izziv in priložnost za trg dela ter znanja in spretnosti, ki so ključni dejavniki za omogočanje zelene rasti. Prehod bo prinesel temeljne spremembe znotraj celotnega gospodarstva in številnih sektorjev: ustvarjena bodo dodatna delovna mesta, nekatera delovna mesta bodo nadomeščena in druga na novo opredeljena⁵. V zvezi s tem sta ključnega pomena boljša usmerjenost in usklajevanje ukrepov ter orodij trga dela, da se ustvarijo potrebni pogoji za podporo zelenih zaposlitev, za premostitev manjkajočih znanj in spretnosti ter pomanjkanja delovne sile in za predvidevanje sprememb pri potrebah po človeškem kapitalu.

Sveženj Komisije o zaposlovanju iz leta 2012 predlaga okvir za okrevanje s številnimi novimi delovnimi mesti in poudarja predvsem, da je treba nadalje razvijati orodja trga dela ter opredeliti potrebe po spretnostih, da bi podprli prehod na zeleno gospodarstvo in napredek k ciljem strategije Evropa 2020 na področju zaposlovanja⁶.

Letna pregleda rasti za leti 2013 in 2014 sta poudarila potencial ustvarjanja delovnih mest, ki ga ponuja zeleno gospodarstvo, in potrebo po razvoju strateških okvirov, v katerih bodo imele politike na področju trga dela ter znanj in spretnosti dejavno vlogo pri podpiranju ustvarjanja

¹ COM(2009) 433 final; glej tudi COM SWD(2013)303 final, *Progress on "GDP and beyond" actions (Napredek pri ukrepih „preko meja BDP“)*.

² Glej med drugim OECD (2011), *Towards green growth (Za zeleno rast)*; UNEP (2011), *Towards a green economy (Za zeleno gospodarstvo)*.

³ Glej tudi COM(2014) 015 final, *Sporočilo o političnem okviru za podnebno in energetska politiko v obdobju od 2020 do 2030*; in COM(2014) 021 final, *Communication on the Energy prices and costs in Europe (Sporočilo o cenah in stroških energije v Evropi)*.

⁴ COM(2014)...., *V smeri krožnega gospodarstva: program za Evropo brez smeti*.

⁵ OECD (2012), *The jobs potential of a shift towards a low carbon economy (Potencial za delovna mesta, ki ga ponuja prehod na nizkoogljično gospodarstvo)*; OECD (2012), publikacija *OECD Employment Outlook 2012*, glej 4. poglavje „What green growth means for workers and labour market policies: an initial assessment“ („Kaj pomeni zelena rast za delavce in politike trga dela: začetna ocena“); ILO (2011), *Znanja in spretnosti za okolju prijazna delovna mesta: globalni pogled*.

⁶ Smernica za zaposlovanje 7 poudarja, da bi morale države članice spodbujati ustvarjanje delovnih mest na vseh področjih, vključno z zelenimi zaposlitvami.

delovnih mest⁷. Kljub temu imajo le redke države članice celostne okvire politike, ki povezujejo zeleno rast in zaposlovanje, večina pa uporablja nepovezan in razdrobljen pristop⁸. Poleg tega je, kot navaja sedmi okoljski akcijski program, izkoriščanje polnega potenciala za rast in delovna mesta, ki ga ponuja zeleno gospodarstvo, odvisno od boljšega vključevanja okoljskih vidikov in usklajenosti politike, tako da se oblikujejo in izvajajo sektorske politike na ravni Unije in držav članic⁹. Leta 2014 je tudi evropska platforma za učinkovito rabo virov poudarila, da je treba razviti širšo strategijo za okolju prijaznejša delovna mesta, znanja in spretnosti ter izobraževanje, in pozvala EU, naj združi trajnostne cilje, opredeli instrumente trga dela, ki bodo spremljali prehod, mobilizira sredstva EU, podpre izmenjavo dobrih praks, spodbuja dvig ozaveščenosti in vključenost ter zagotovi nadaljnje spremljanje v okviru evropskega semestra za usklajevanje ekonomskih politik¹⁰.

Namen tega sporočila je opredeliti strateške okvirne pogoje, da se politikam na področju trga dela in spretnosti omogoči dejavna vloga pri podpiranju zaposlovanja in ustvarjanja delovnih mest v zelenem gospodarstvu. Poleg tega predlaga ciljno usmerjene odzive politik in orodja, da se zagotovi usklajenost zaposlitvenih in okoljskih programov ter prispeva k doseganju ciljev strategije Evropa 2020.

2. Na poti k okolju prijaznemu gospodarstvu – možnosti in izzivi za trg dela

Prehod na okolju prijazno gospodarstvo je predvsem posledica dolgoročnega svetovnega trenda vse večjega pomanjkanja virov in višanja cen energije ter surovin, kar se še stopnjuje s čedalje večjo odvisnostjo Evrope od uvoza teh virov. Da bi obravnavala te izzive, je EU uvedla številne politike in strategije, ki podpirajo prehod na z viri gospodarno in nizkoogljično gospodarstvo, obenem pa krepijo konkurenčnost EU. Med najpomembnejše spada sveženj ukrepov za podnebne spremembe in obnovljivo energijo do leta 2020, ki določa cilje glede zmanjšanja emisij toplogrednih plinov, obnovljivih virov energije in izboljšanja energetske učinkovitosti, ki jih je treba doseči do leta 2020. Vsesplošno znano je, da bo uspešen prehod na zeleno, z viri gospodarno in energetsko učinkovito gospodarstvo preoblikoval trge dela. Zato je nujno razumeti posledice za trg dela, da bi lahko bolje predvideli in upravljali strukturne prilagoditve¹¹.

V sektorju okoljskega blaga in storitev (Environmental Goods and Services Sector – EGSS) so bila tudi v času gospodarske krize ustvarjena števila delovna mesta, ki so pogosto označena kot „zeleno delovna mesta“. Stopnja zaposlitve v EU je med letoma 2002 in 2011 zrasla s 3 na 4,2 milijona, znotraj tega je v času recesije zrasla za 20 %¹².

⁷ COM(2013) 800 final.

⁸ Skupno poročilo o zaposlovanju, COM(2013) 801 final. Glej tudi ES (2013), *Spodbujanje zelenih delovnih mest v obdobju gospodarske krize: priročnik najboljših praks v Evropi*, pregled evropske zaposlovalne opazovalnice. Priročnik opredeljuje nacionalne in/ali regionalne strategije ali posamezne politične ukrepe za spodbujanje zaposlovanja v zelenih sektorjih.

⁹ UL L 354, 28.12.2013.

¹⁰

http://ec.europa.eu/environment/resource_efficiency/documents/erep_manifesto_and_policy_recommendations_31-03-2014.pdf.

¹¹ Cambridge Econometrics, GHK in Inštitut za raziskave o zaposlovanju Warwick (2011), *Studies on sustainability issues — Green jobs; trade and labour* (Študije o vprašanih trajnosti – zelena delovna mesta; trgovina in delo) (študija, izvedena za GD EMPL).

¹² Podatki Eurostata o okoljski industriji.

Potencial ustvarjanja delovnih mest, ki je povezan s proizvodnjo energije iz obnovljivih virov, energetska učinkovitostjo, ravnanjem z odpadki in gospodarjenjem z vodo, ohranjanjem kakovosti zraka, obnavljanjem in ohranjanjem biotske raznovrstnosti ter razvojem zelene strukture, je zelo pomemben in je odporen na spremembe v poslovnem ciklu.

Tako lahko npr. 1-odstotno povečanje stopnje rasti v evropskem vodnem sektorju ustvari od 10 000 do 20 000 novih delovnih mest¹³. Turizem in rekreacija na območjih Natura 2000 po ocenah neposredno podpirata približno 8 milijonov delovnih mest, kar predstavlja 6 % vseh delovnih mest v EU¹⁴. Izvajanje obstoječe zakonodaje o preprečevanju nastajanja odpadkov in ravnanju z njimi bi lahko ustvarilo več kot 400 000 novih delovnih mest¹⁵, pregled zakonodaje o odpadkih, ki ga zdaj predlaga Komisija, pa bi lahko ustvaril še dodatnih 180 000 delovnih mest¹⁶ ter hkrati odprl nove trge, zagotovil boljšo rabo virov in zmanjšal odvisnost od uvoza surovin ter obremenitev za okolje¹⁷.

Notranji prehod in ponovna opredelitev delovnih mest bosta vplivala na sektorje z visokim deležem emisij (energija, promet, kmetijstvo, gradbeništvo, ki so odgovorni za 33 %, 20 %, 12 % oz. 12 % emisij toplogrednih plinov v EU)¹⁸. Večje vlaganje v izolacijo in energetska učinkovitost bi lahko imelo pozitiven učinek na ustvarjanje delovnih mest v gradbenem sektorju, v katerem bodo morali več kot štirje milijoni delavcev nadgraditi svoja znanja in spretnosti.¹⁹ Delovna mesta bi morala nastati tudi v sektorjih za biomaso in biogoriva.²⁰ Novo uvedene ozelenitvene komponente v kmetijskem in gozdarskem sektorju izboljšujejo izvajanje javnih storitev na področju kmetijstva in gozdarstva ter obenem zagotavljajo zeleno rast v teh sektorjih. Kmetijski sektor ponuja priložnosti za ustvarjanje delovnih mest, predvsem s kakovostno proizvodnjo, ekološkim kmetovanjem, upravljanjem krajine, zelenimi kmetijami/ekoturizmom, zelenimi (okoljskimi) storitvami in/ali infrastrukturo na podeželju.

V energetska intenzivnih panogah (npr. v proizvodnji kemikalij ali železa in jekla) je slika bolj zapletena, saj se soočajo tako z izzivi kot s priložnostmi, ki izhajajo iz potrebe po zmanjšanju emisij in razvoju novih sektorjev in blaga. Za obravnavanje konkurenčnosti sektorjev, ki so izpostavljeni tveganju selitve zaradi učinka podnebnih politik, je Komisija vzpostavila ukrepe za preprečitev „selitve virov CO₂“²¹. Ocenjuje se, da bo v kemijskem sektorju okolju prijaznejša kemična industrija ustvarila več delovnih mest kot v naftni

¹³ Ecorys, Acteon (2014), *Potential for sustainable growth in the water industry sector in the EU and the marine sector – Input to the European Semester (Potencial za trajnostno rast v vodnem sektorju v EU in v pomorskem sektorju – prispevek k evropskemu semestru)*.

¹⁴ Bio Intelligence Service (2011), *Estimating the economic value of the benefits provided by the tourism/recreation and employment supported by Natura 2000 (Ocena ekonomske vrednosti koristi, ki jih zagotavljata turizem/rekreacija in zaposlovanje, podprta s programom Natura 2000)*.

¹⁵ Bio Intelligence Service (2012), *Implementing EU waste legislation for green growth (Izvajanje zakonodaje EU s področja odpadkov za zeleno rast)*.

¹⁶ Ocena učinka za pregled odpadkov za leto 2014 – delovni dokument služb Komisije

¹⁷ Bio Intelligence Service (2012), *Implementing EU waste legislation for green growth (Izvajanje zakonodaje EU s področja odpadkov za zeleno rast)*.

¹⁸ Glej Cambridge Econometrics, and al. (2013), *Employment effects of selected scenarios from the Energy roadmap 2050 (Učinki izbranih scenarijev iz energetskega načrta za leto 2050 na zaposlovanje)*, končno poročilo za EK (GD za energetiko), http://ec.europa.eu/energy/observatory/studies/doc/2013_report_employment_effects_roadmap_2050.pdf

¹⁹ COM, BUILD UP Skills (2013), *Preliminary findings from Member States Roadmaps (Predhodne ugotovitve iz načrtov držav članic)*.

²⁰ http://www.energies-renouvelables.org/observ-er/stat_baro/barobilan/barobilan13-gb.pdf

²¹ Glej http://ec.europa.eu/clima/policies/ets/cap/leakage/index_en.htm

industriji in trenutni kemični industriji²². V jeklarski industriji se z uporabo recikliranih materialov, kot so ostanki jekla, prihrani velika količina energije, kar posledično pozitivno vpliva na konkurenčnost sektorja.

Kar zadeva celotno gospodarstvo, pa lahko podjetja z izboljšano učinkovitostjo proizvodnih procesov, sprejemanjem inovativnih rešitev za varčevanje z viri, razvojem novih poslovnih modelov ali ponujanjem bolj trajnostnih izdelkov in storitev razširijo svoje trge ter ustvarijo nova delovna mesta, hkrati pa spremenijo obstoječa. Produktivnost virov v EU se je v obdobju 2000–2011 povečala za 20 %. Ohranjanje te vrednosti bi privedlo do nadaljnjega povečanja za 30 % do leta 2030 in bi lahko povečalo BDP za skoraj 1 % ter ustvarilo več kot 2 milijona delovnih mest.

3. Odzivi politik

Dinamični in dobro delujoči trgi dela imajo ključno vlogo pri omogočanju prehoda na zeleno in z viri gospodarno gospodarstvo. Ukrepi na ravni EU bi se morali osredotočati na naslednje:

- premostitev vrzeli v znanju in spretnostih;
- predvidevanje sprememb, zavarovanje prehodov in spodbujanje mobilnosti;
- podpora ustvarjanju delovnih mest;
- povečanje kakovosti podatkov.

3.1 Premostitev vrzeli v znanju in spretnostih

Medtem ko bo okolju prijazno gospodarstvo ustvarilo nova delovna mesta in odprlo nove trge, bo evropska konkurenčnost, inovativna sposobnost in produktivnost močno odvisna od razpoložljivosti kvalificirane delovne sile. To pomeni spodbujanje razvoja znanj in spretnosti (3.1.1); ter boljše predvidevanje potreb po znanju in spretnostih v sektorjih in panogah, da se ustreznim organom in deležnikom omogoči prilagoditev na spremembo (3.1.2).

3.1.1 Spodbujanje razvoja znanj in spretnosti

Medtem ko države članice razvijajo klasifikacije „zelenih“ znanj in spretnosti²³, je zdaj dokazano, da bo prehod na zeleno gospodarstvo pomembno vplival na potrebe po znanjih in spretnostih s povečanjem povpraševanja po kvalificirani delovni sili v rastočih okoljskih industrijah, nadgradnjo znanj in spretnosti delavcev v vseh sektorjih ter prekvalificiranju delavcev v sektorjih, občutljivih na prestrukturiranje²⁴. Intenzivnost ekoloških inovacij bo različno vplivala na zahtevane poklicne spretnosti v različnih sektorjih in panogah.

Novi poklici, ki so povezani z velikim številom inovacij, bodo zahtevali tako splošno znanje kot tudi spretnosti in znanja na področju naravoslovja, tehnologije, inženirstva in matematike v okviru obveznega in terciarnega izobraževanja. Treba bo nadgraditi znanja in spretnosti v vseh sektorjih in poklicih, da se pridobijo nove spretnosti in znanja, kot so poznavanje novih izolacijskih materialov, novi pristopi h gradbenim materialom, načrtovanju in inženirstvu,

²² http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_dialogue/---sector/documents/publication/wcms_226385.pdf

²³ Glej npr. Ecorys (2010), *Programmes to promote environmental skills (Programi za spodbujanje okoljskih znanj in spretnosti)*.

²⁴ OECD (2012); ILO (2012); Cambridge Econometrics, and al. (2011), *Studies on sustainability issues — Green jobs; trade and labour (Študije o vprašanjih trajnosti – zelena delovna mesta; trgovina in delo)*.

poznavanje predpisov itd. Spretnosti, povezane z zelenim gospodarstvom, niso vedno popolnoma nove oziroma „edinstvene“ spretnosti. Združujejo prečne kompetence in „specifična“ znanja ter spretnosti. V nekaterih primerih bodo določene zadolžitve in odgovornosti, ki zahtevajo specifično kombinacijo spretnosti in znanj, oblikovale nove poklicne profile.

Olajšanje prilagoditve delovne sile in sistemov izobraževanja ter usposabljanja zahteva usmerjeno ukrepanje javnih organov, da se prepreči ozka grla pri spretnostnih in znanjih, podpre poklicne prehode ter izboljša odzivnost sistemov izobraževanja in usposabljanja na nove zahteve glede spretnosti in kvalifikacij. To zahteva pregled in posodobitev kvalifikacij ter ustreznih programov izobraževanja in usposabljanja²⁵.

Treba je razviti sektorske zahteve za kakovostno izobraževanje, ki jih podpirajo mehanizmi za zagotavljanje kakovosti in akreditacijski sistemi poklicnega izobraževanja in usposabljanja, da bi bolje uskladili ponudbo poklicnega izobraževanja in usposabljanja glede na potrebe trga dela. Potrjevanje zelenih spretnosti, ki so bile pridobljene neformalno s prožnim usposabljanjem za pridobitev kvalifikacij, lahko prav tako podpre prehod delavcev pri prestrukturiranju. Mehanizmi upravljanja za poklicno izobraževanje in usposabljanje bi morali bolje izkoriščati napovedi v zvezi z znanji in spretnostmi. Sektorski socialni partnerji bi se morali bolj vključiti v zasnovo in pregled programov usposabljanja, kvalifikacij in akreditacijskih sistemov.

3.1.2 Boljše predvidevanje potreb po znanju in spretnostih

Ker bodo strukturne spremembe v gospodarstvu prinesle zahteve po novih znanjih in spretnostih ter nove poklice, je treba bolje oceniti razvoj delovnih mest in znanj ter spretnosti, da bi olajšali prehod na *zeleno gospodarstvo*. Za opredelitev vrzeli v znanju in spretnostih se lahko uporabijo klasifikacijski sistemi, kot je „evropska klasifikacija spretnosti, kompetenc, kvalifikacij in poklicev“ (ESCO). Evropska panorama spretnosti, ki jo je Komisija uvedla leta 2012, vsebuje pregled evropskih, nacionalnih in sektorskih izsledkov o kratkoročnih do srednjeročnih obetih za delovna mesta in potrebe po znanju in spretnostih.

Javne službe za zaposlovanje zagotavljajo koristne informacije o potrebah po znanju in spretnostih na trgu dela. V nekaterih državah članicah so javne službe za zaposlovanje razvile orodja za spremljanje povpraševanja po zelenih spretnostih v različnih gospodarskih sektorjih, vključno z zelenimi sektorji²⁶. V tem okviru bo treba z uporabo obstoječih podatkov spremeniti oziroma prilagoditi ponudbo, razpoložljivost in obliko usposabljanja, kot tudi poti usposabljanja, kar pa predstavlja velik izziv.

Zato je ključnega pomena, da se razvijejo strategije zbiranja podatkov, ki se osredotočajo na predvidene potrebe po zaposlovanju in opredelitev zahtevanih znanj in spretnosti. Pri tem je zelo pomembno tesno sodelovanje med vlado, industrijo, socialnimi partnerji in raziskovalci. Komisija spodbuja sektorske svete za znanja in koalicije sektorskih spretnosti, zlasti v avtomobilskem in gradbenem sektorju ter sektorju kemikalij.

²⁵ CEDEFOP (2012), *Green skills and environmental awareness in vocational education and training (Zelena znanja in okoljska osveščenost v poklicnem izobraževanju in usposabljanju)*.

²⁶ GD EMPL (2013), PES to PES Dialogue, *Public employment services and green jobs* (Dialog med javnimi službami za zaposlovanje, *Javne službe za zaposlovanje in zelena delovna mesta*).

Kot navaja Zeleni akcijski načrt Komisije za MSP²⁷, predstavlja razvoj delovne sile poseben izziv za MSP, saj imajo na voljo manj sredstev za odziv na spremembe potreb. Zato bi morala MSP prejeti podporo in smernice za boljše predvidevanje potreb po spretnostih ter za premostitev pomanjkanja zelenih spretnosti. Treba bi bilo razviti orodja, kot so programi za učenje na daljavo ali svetovalne storitve, ki bi pomagala MSP, da postanejo bolj učinkovita z vidika energije in virov, ter olajšala sprejemanje standardov za okoljsko upravljanje²⁸.

Za premostitev obstoječih vrzeli v znanju in spretnostih bo Komisija:

- sodelovala z deležniki na sektorski ravni (zlasti s **sektorskimi sveti za znanja in koalicijami sektorskih spretnosti**), da bi spodbudila razvoj zelenih spretnosti ter okrepila povezanost s **klasifikacijo ESCO in evropsko panoramo spretnosti**;
- spodbujala izmenjavo dobrih praks glede strategij, ki temeljijo na spretnostih, v okviru **programa vzajemnega učenja evropske strategije zaposlovanja** in v sodelovanju z Evropskim centrom za razvoj poklicnega usposabljanja;
- spodbujala izmenjavo dobrih praks znotraj **evropske mreže JZZ** glede uporabe informacij in napovedi o trgu delovne sile ter glede spodbujanja partnerstev z relevantnimi deležniki za boljše predvidevanje potreb podjetij po zelenih spretnostih;
- sodelovala s **skupnostjo znanja in inovacij za trajnostno energijo InnoEnergy in skupnostjo znanja in inovacij na področju podnebja** Evropskega inštituta za inovacije in tehnologije, da bi zagotovila inovativne trajnostne energetske modele izobraževanja, ki se osredotočajo na podnebje, na dodiplomski in podiplomski ravni ter nadalje razvila instrumente za ustanavljanje novih podjetij, da bi spodbudila podjetništvo, povezano s podnebjem.
- spodbujala najboljše prakse v okviru Evropske mreže za razvoj podeželja in evropskega partnerstva za inovacije na področju kmetijske produktivnosti in trajnosti, v sklopu **skupne kmetijske politike**.

Države članice so pozvane, naj pregledajo in posodobijo kvalifikacije in ustrezne učne programe za izobraževanje in usposabljanje, da bi se odzvale na nova povpraševanja na trgu.

3.2 Predvidevanje sprememb, zavarovanje prehodov in spodbujanje mobilnosti

Procesi preoblikovanja, zlasti iz nazadujočih v novo nastale dejavnosti, zahtevajo pravočasno predvidevanje in upravljanje. Prestrukturiranje je treba obravnavati na družbeno odgovoren način, zlasti da se ohrani človeški kapital (3.2.1); institucije trga dela morajo prispevati k poenostavitvi in zavarovanju prehodov (3.2.2); poklicno in geografsko mobilnost pa bilo treba nadalje okrepiti (3.2.3).

3.2.1 Predvidevanje sprememb in upravljanje prestrukturiranja

EU ima celovit pravni okvir, ki ureja način, kako bi moral socialni dialog obravnavati predvidevanje sprememb in prestrukturiranje. Poleg tega okvir kakovosti EU za predvidevanje sprememb in prestrukturiranje²⁹ vsebuje nekatera načela in dobre prakse predvidevanja sprememb in upravljanja prestrukturiranja; zato je prav tako pomemben za uspešno upravljanje zelenega prehoda s socialno-ekonomskega vidika. Pravočasno

²⁷ COM (2014)...., sporočilo Komisije s naslovom „Zeleni akcijski načrt za MSP“.

²⁸ Npr. sistem EU za okoljsko ravnanje in presojo (EMAS) ali ISO 14001.

²⁹ COM(2013) 882 final.

predvidevanje sprememb in potreb po spretnostih prispeva h konkurenčnosti podjetij in zaposljivosti delavcev. Predvidevanje sprememb mora vključevati kontinuirane programe za nadgrajevanje znanj za delavce na delovnem mestu. Učenje na delovnem mestu lahko prav tako podpre zelene inovacije, zlasti če je podprto z ustreznimi sistemi potrjevanja.

Bistvenega pomena je, da se razvijejo posebne smernice za sektorje, v katerih se pričakuje občutno povečanje, zmanjšanje ali preoblikovanje zaposlitev. Razvite so bile nekatere sektorske pobude (kot so Cars 2020, Construction 2020), da bi podprle cilje energetske učinkovitosti in učinkovite rabe virov ter obenem upoštevale vidike zaposlovanja ter znanj in spretnosti.

Da bi zagotovili, da prehod na zeleno gospodarstvo vodi do boljših zaposlitev, je treba upoštevati tudi zdravstvene in varnostne vidike, zlasti novo nastajajoča tveganja, ki so povezana z razvojem zelenih tehnologij. Medtem ko bo več trajnostnih tehnologij, proizvodov in procesov najverjetneje zmanjšalo tveganje škodljivih izpostavljenosti za delavce, je treba morebitne nove nevarnosti natančno oceniti in vključiti v strategije za preprečevanje, da bi predvideli, opredelili, ocenili in nadzorovali novo nastale nevarnosti in tveganja³⁰.

3.2.2 Prilagoditev institucij trga dela, da se olajša in zavaruje prehode

Javne službe za zaposlovanje so čedalje bolj vključene v strategije in programe zelenega zaposlovanja³¹. Delodajalce in izobraževalne ustanove združujejo v lokalnih ali regionalnih programih, ki so namenjeni brezposelnim in ranljivim skupinam, ter razvijajo pobude za spodbujanje geografske in poklicne mobilnosti z uvedbo sistemov za certificiranje in prenosljivost spretnosti ter zbirke podatkov o potrebah delodajalcev.

Javne službe za zaposlovanje imajo čedalje večjo vlogo tudi, ker zagotavljajo poklicno usmerjanje in storitve svetovanja ter načrtovanje kvalifikacij in priznavanje neformalnega in priložnostnega učenja.

3.2.3 Spodbujanje mobilnosti

Spodbujanje mobilnosti delavcev, tako med regijami kot med državami članicami, lahko delno prispeva k zadovoljevanju trenutnih potreb na trgu dela. V nekaterih sektorjih, kot je gradbeništvo, je mobilnost nadpovprečna, medtem ko v drugih, kot so komunalne storitve (oskrba z vodo, ravnanje z odpadki in električna energija) ni tako. Komisija olajšuje mobilnost znotraj EU prek portala EURES – evropske mreže za iskanje zaposlitve. Spodbujala bo tudi ciljno usmerjene programe mobilnosti, da bi pripomogla k zapolnitvi deficitarnih in specifičnih prostih delovnih mest v sektorjih in poklicih, zlasti v zelenem gospodarstvu³². Spodbujanje mobilnosti bo zahtevalo tudi naložbe v usklajevanje na podlagi kompetenc na ravni EU prek klasifikacije ESCO in nadaljnja prizadevanja za evropski prostor spretnosti in kvalifikacij. Poleg tega je treba poklicne profile stalno posodabljati, da se upoštevajo potrebe po znanju in spretnostih v zelenem gospodarstvu.

Za predvidevanje sprememb, zavarovanje prehodov in spodbujanje mobilnosti bo Komisija:

³⁰ COM(2014) 332 final; sporočilo z naslovom *Strateški okvir EU za varnost in zdravje pri delu 2014–2020*; glej tudi Evropska agencija za varnost in zdravje pri delu (2013), *Green jobs and occupational safety and health (Zelena delovna mesta ter varnost in zdravje pri delu)*.

³¹ GD EMPL (2013), PES to PES Dialogue, *Public employment services and green jobs* (Dialog med javnimi službami za zaposlovanje, *Javne službe za zaposlovanje in zelena delovna mesta*).

³² Uredba (EU) št. 1296/2013 z dne 11. decembra 2013.

- gradila na pridobljenih izkušnjah iz tekočih **sektorskih pobud o predvidevanjih in upravljanju prestrukturiranja** ter ocenila možnosti za njihovo razširitev na druge sektorje z zelenim potencialom;
- sodelovala z javnimi službami za zaposlovanje v okviru **evropske mreže JZZ**, da bi podprla poklicno mobilnost za zadovoljitev specifičnih potreb trga dela, zlasti v poklicih, ki zahtevajo zelene spretnosti;
- v okviru Evropske strategije zaposlovanja podprla **vzajemno učenje in medsebojne preglede** ustreznih politik trga dela;
- izkoristila **ciljno usmerjene programe mobilnosti delovne sile** v okviru programa za zaposlovanje in socialne inovacije (EaSI), da bi spodbudila delovno mobilnost za iskalce zaposlitve;
- preko klasifikacije **ESCO** podprla usklajevanje ponudbe delovnih mest in povpraševanja po njih na podlagi kompetenc ter analizo trendov glede ponudbe in povpraševanja po zelenih spretnostih na osnovi razpoložljivih delovnih mest in življenjepisov na portalu **EURES**.

Države članice in socialni partnerji so pozvani k spodbujanju široke uporabe okvira kakovosti EU za predvidevanje sprememb in prestrukturiranje v zvezi s preходом na zeleno gospodarstvo.

3.3. Podpora ustvarjanju delovnih mest

Za podporo zelenega prehoda je treba uporabiti sredstva EU (3.3.1). Poleg tega so preusmeritev obdavčenja od dela k obdavčenju okolja (3.3.2), zelena javna naročila (3.3.3) in zeleno podjetništvo (3.3.4) enako pomembna področja za podporo ustvarjanja zelenih delovnih mest.

3.3.1 Učinkovita uporaba sredstev EU

Evropski strukturni in investicijski skladi so ključni viri naložb, ki spodbujajo trajnostno rast in ustvarjanje delovnih mest. Ključni finančni instrumenti EU za podporo pridobivanju spretnosti, ustvarjanju delovnih mest in prehodu na okolju prijaznejše gospodarstvo vključujejo:

- Evropski socialni sklad (ESS) sofinancira ukrepe za aktiviranje trga dela, ukrepe za nemoten prehod v zaposlitev ter nadgrajevanje znanja in spretnosti. ESS lahko podpre prehod delovne sile k okolju prijaznejšim delovnim mestom, obravnava pomanjkanje znanj in spretnosti ter izboljša sisteme poklicnega izobraževanja in usposabljanja (med drugim s prilagoditvijo učnih načrtov).
- Evropski sklad za regionalni razvoj (ESRR) podpira naložbe v učinkovito rabo energije in virov, energijo iz obnovljivih virov, upravljanje z vodo in odpadki, zeleno infrastrukturo, ohranjanje in zaščito biotske raznovrstnosti, ekoinovacije, izobraževalno infrastrukturo ter raziskave, razvoj in inovacije na področju nizkoogljičnih tehnologij. Regije bodo morale vložiti minimalni delež sredstev iz ESRR v ukrepe, povezane z nizkoogljičnim gospodarstvom (20 % za bolj razvite regije, 15 % za regije v prehodu in 12 % za manj razvite regije).
- Evropski kmetijski sklad za razvoj podeželja (EKSRP) podpira naložbe v kmetijstvo, gozdarstvo, okolje, podeželske dejavnosti in infrastrukturo, vključno z naložbami v obnovljive vire energije in energetske učinkovitost, upravljanje z viri (voda, odpadki,

zemlja itd.) ter inovacije. Države članice bodo morale vložiti vsaj 30 % celotnega prispevka iz EKSRP za ublažitev podnebnih sprememb in okoljska vprašanja.

- Cilj programa za „konkurenčnost podjetij in MSP“ (COSME) in programa „Obzorje 2020“ je prispevati h gospodarski rasti in zaposlovanju s podpiranjem projektov, ki se ukvarjajo z inovacijami, med drugim z obnovljivimi viri energije, energetske učinkovitostjo, obnovo ekosistemov in renaturacijo mest.
- Program LIFE podpira številne usmerjene inovativne okoljske in podnebne projekte, ki vplivajo na delovna mesta in spretnosti, med drugim s finančnim skladom za naravni kapital in instrumentom zasebnega financiranja za energetske učinkovitost.

Komisija spodbuja in podpira vzpostavitev in izvajanje finančnih instrumentov, ki jih sofinancirajo evropski strukturni in investicijski skladi prek finančnih instrumentov – tehnične svetovalne platforme (FI-TAP) in drugih skupnih instrumentov s skupino EIB. Ti instrumenti lahko privabijo dodatne zasebne naložbe v okolju prijaznejše gospodarstvo in prispevajo k uresničitvi ustreznega potenciala za delovna mesta.

Sinergije med programi na nacionalni ravni in na ravni EU je treba še naprej razvijati.

3.3.2 Prenos davčne obremenitve z dela na okoljsko obdavčitev

Preusmeritev davčnega bremena z dela na obdavčitev, ki manj škoduje rasti, kot je obdavčitev porabe, nepremičnin in okoljska obdavčitev, (ter odprava škodljivih subvencij) lahko prinese tako povečanje zaposlenosti kot tudi zmanjšanje emisij in onesnaževanja. Ta učinek bo najbolj opazen v državah članicah z visokim davčnim primežem. Tretjina držav članic ima prostor za tak prenos davkov, nadaljnja tretjina pa ima možnosti za izboljšanje zasnove obstoječih obdavčitev, povezanih z okoljem³³.

Takšne reforme bi morale upoštevati učinke na zaposlovanje, ki jih ima ciljno znižanje stroškov dela, za npr. nizko kvalificirane delavce, v primerjavi s skupnim znižanjem, ter tudi distribucijski učinek prehoda na zelene davke. Številne države članice so na tem področju prejele priporočila za posamezne države v okviru evropskega semestra. Poleg tega bi države članice lahko uporabile nekatere prihodke od dražb z emisijskimi kuponi v okviru sistema EU ETS za znižanje stroškov dela, kar ima lahko splošen pozitiven učinek na zaposlovanje.

3.3.3 Krepitev upravne zmogljivosti in spodbujanje zelenih javnih naročil

Številne države članice imajo vrzeli v svojih upravnih zmogljivosti za oblikovanje bolj integriranih rešitev, ki obravnavajo gospodarske, socialne in okoljske izzive ter upoštevajo širše stroške in koristi za družbo. Za spodbujanje rasti v zelenem gospodarstvu se lahko uporabijo predvsem javna naročila. Novi direktivi EU o javnih naročilih olajšujeta uporabo oznak, izrecno omogočata upoštevanje proizvodnega procesa ter uvajata koncept izračuna stroškov v življenjski dobi. Vsi ti dejavniki lahko povečajo število zelenih javnih naročil in bi tako lahko spodbudili zeleno rast in delovna mesta.

3.3.4 Spodbujanje podjetništva

Dostop do financiranja povzroča težave vsakemu novo ustanovljenemu podjetju in tista podjetja, ki so aktivna v zelenem gospodarstvu, niso nobena izjema. Komisija je v sodelovanju z Evropsko investicijsko banko vzpostavila finančni sklad za naravni kapital, da

³³ ES (2013), Tax reforms in EU Member States 2013 (Davčne reforme v državah članicah EU v letu 2013). Tax policy challenges for economic growth and fiscal sustainability (Izzivi davčne politike za gospodarsko rast in fiskalno vzdržnost).

bi med drugim podprla projekte, povezane z naravnim kapitalom, ter mala in inovativna podjetja, ki delujejo v prid biotski raznovrstnosti in prilagajanju na podnebne spremembe. Nedavno povečanje dejavnosti mikrofinanciranja v Evropi je privedlo do tega, da več kot 30 % ponudnikov mikrokreditov zagotavlja zelene mikrokredite in dodatnih 10 % ponudnikov trenutno razvija takšne kredite³⁴.

Socialno gospodarstvo in socialna podjetja imajo velik potencial za zagotavljanje visoko kakovostnih delovnih mest na področjih, kot so energetska učinkovitost in obnovljivi viri energije, ekološko kmetovanje ter ekoturizem, ali krožnega gospodarstva z dejavnostmi, ki so povezane s ponovno uporabo, popravilom in recikliranjem. Z opredelitvijo učinkovitih strategij za širjenje zelenih socialnih podjetij in osveščanjem o priložnost bi lahko spodbudili druge, da postanejo podjetniki.

Po nedavnih ocenah ima 42 % MSP vsaj enega ekološkega delavca s polnim ali skrajšanim delovnim časom, kar je 5 % več kot leta 2012, to pa pomeni več kot 20 milijonov delovnih mest po vsej EU. Zeleni akcijski načrt za MSP vključuje ukrepe, ki podpirajo zeleno podjetništvo za inovativne in krožne poslovne modele za podjetja prihodnosti.

Da bi okrepila ustvarjanje novih delovnih mest, bo Komisija:

- podprla razvoj **metodologij za spretnosti in ocenjevanje vpliva naložb na zaposlovanje**, zlasti v obliki tehnične pomoči, izmenjave najboljše prakse, pilotnih projektov ter ukrepov za dvig ozaveščenosti v letih 2014 in 2015;
- še naprej spremljala **reformo okoljskih davkov** v državah članicah v okviru evropskega semestra;
- podprla **krepitev zmogljivosti na področju zelenih javnih naročil** s smernicami o tem, kako jih čim boljše izkoristiti v skladu z nedavno sprejeto reformo javnega naročanja in olajšati vzpostavitev mrež javnih organov o zelenih javnih naročilih;
- **olajšala dostop do financiranja** za socialna podjetja, vključno s tistimi, ki delujejo v zelenem gospodarstvu, in do zelenega mikrofinanciranja v okviru programa EaSI;
- spodbujala organizacije na evropski ravni, naj **se zavzemajo za izmenjavo izkušenj** med ponudniki mikrofinanciranja na področju zelenega mikrofinanciranja;
- okrepila ciljno usmerjeno podporo v okviru **zelenega akcijskega načrta za MSP** prek financiranja na ravni EU in mrež za podporo MSP (npr. Evropska podjetniška mreža), predvsem da nadgradijo zelene spretnosti svoje delovne sile.

Države članice in regije so pozvane, da okrepijo razsežnost zaposlovanja in spretnosti svojih programov za finančno podporo zelenih naložb in tehnologij ter da pomagajo zelenim socialnim podjetjem, da se „pripravijo za razširitev“ ter „razmnožitev in prilagoditev“. Države članice so pozvane tudi, naj zagotovijo učinkovito uporabo sredstev skladov ESI za olajšanje prehoda na zeleno gospodarstvo v skladu z 20-odstotnim deležem proračuna za ukrepe, povezane s podnebjem.

3.4. Povečanje kakovosti podatkov

³⁴ Evropska mikrofinančna mreža (European Microfinance Network – EMN) (2013), *European Green Microfinance. A first look (Evropsko zeleno mikrofinanciranje. Prvi pogled)*.

Za zeleno gospodarstvo, zeleno rast in zelena delovna mesta so bile podane različne opredelitve, podprte z različnimi statističnimi podatki³⁵. Redno zbiranje usklajenih statistik bi olajšalo oblikovanje politik na podlagi dejstev in spremljanje, kot tudi boljše predvidevanje prehodnih učinkov na trg dela in prepoznavanje potreb po znanju in spretnostih.

Komisija skupaj z državami članicami razvija kazalnike za spremljanje napredka k zeleni rasti v okviru evropskega semestra³⁶. Poleg tega se na ravni EU zbirajo podatki o EGSS, da bi zagotovili usklajene evropske informacije o zaposlitvah v dejavnostih z okoljskimi nameni³⁷. Komisija razvija tudi ekonometrični model (FIDELIO)³⁸, s katerim bo možno oceniti gospodarske, okoljske in zaposlovalne posledice okoljskih in drugih politik.

Na mednarodni ravni so bile na 19. mednarodni konferenci statistikov dela sprejete „smernice za statistično opredelitev zaposlovanja v okoljskem sektorju“, ki pomagajo državam, da razvijejo statistične standarde in metode za zelena delovna mesta, zeleno gospodarstvo in zaposlovanje v okoljskem sektorju ter izboljšajo mednarodno primerljivost³⁹.

Da bi izboljšala kakovost podatkov, bo Komisija:

- zagotovila podporo nacionalnim statističnim uradom za zbiranje podatkov in razvoj okoljskega računovodstva v evropskem statističnem sistemu v obliki obstoječe finančne podpore in podpore usposabljanja;
- okrepi uporabo orodij kvantitativnega modeliranja, ki omogočajo podrobnejšo analizo učinkov trga dela na ravni EU, držav članic in regionalni ravni;
- na podlagi okvira za zaposlovanje in okoljskih kazalnikov, ki jih je razvil Odbor za zaposlovanje, podprla spremljanje politik v okviru strategije Evropa 2020.

Države članice so pozvane, da čim bolj zmanjšajo prehodna obdobja pri izvajanju modulov za račune EGSS in čas, ki je potreben za prenos podatkov.

4. Spodbujanje socialnega dialoga

Vključenost socialnih partnerjev na vseh ravneh je predpogoj za lažji prehod na okolju prijaznejše gospodarstvo.

Socialni partnerji so prek skupnih ali ločenih pobud na ravni EU že prispevali k razpravi EU o okolju prijaznejših delovnih mestih s poudarkom na načelu pravičnega prehoda, o sinergijah med svežnjem ukrepov za podnebne spremembe in obnovljivo energijo iz leta 2030 ter industrijsko politiko EU in o potrebah po znanju in spretnostih za zelena delovna mesta⁴⁰. Ker ima prehod na zeleno in z viri gospodarno gospodarstvo močan vpliv na sektorski ravni, so

³⁵ Glej forum o znanju za zeleno rast (GGGI, OECD, UNEP, Svetovna banka) (2013), *Moving towards a common approach on green growth indicators (Na poti proti skupnemu pristopu h kazalnikom zelene rasti)*.

³⁶ Glej tudi Odbor za zaposlovanje (2010), *K okolju prijaznejšemu trgu delovne sile – Vidik zaposlovanja pri reševanju okoljskih izzivov* (končno poročilo), ki opredeljuje kazalnike na šestih področjih: zelena zaposlitev, zelena znanja in spretnosti, zelena delovna mesta, zelen prehod, zeleni trgi delovne sile in zelena rast.

³⁷ Uredba (EU) št. 538/2014 z dne 16. aprila 2014 o spremembi Uredbe (EU) št. 691/2011 o evropskih okoljsko-ekonomskih računih.

³⁸ FIDELIO 1: Fully Interregional Dynamic Econometric Long-term Input-Output Model for the EU27, JRC 2013.

³⁹ http://www.ilo.org/global/statistics-and-databases/standards-and-guidelines/guidelines-adopted-by-international-conferences-of-labour-statisticians/WCMS_230736/lang--en/index.htm.

⁴⁰ Glej npr. ETUC, BusinessEurope, CEEP, UEAPME (2014), *Skills needs in greening economies (Potrebe po znanju in spretnostih v okolju prijaznejših gospodarstvih)*.

socialni partnerji neposredno zainteresirani, da se s svojim delom vključijo v evropske sektorske odbore za socialni dialog.

Komisija bo spodbujala evropske socialne partnerje, naj razvijejo nadaljnje skupne pobude v okviru evropskega socialnega dialoga na medpanožni in sektorski ravni ter upoštevajo priporočila evropske platforme za učinkovito rabo virov, da bi nadalje zagotovili tesno sodelovanje delavcev v zadevah, povezanih z upravljanjem okolja, energijo in rabo virov ter nastajajočimi tveganji na delovnem mestu, okrepili pravice delavcev do podatkov in svetovanja ter razvili sektorske načrte za učinkovito rabo virov.

5. Krepitev mednarodnega sodelovanja

V skladu s sklepi konference ZN o trajnostnem razvoju Rio+20 je EU zavezana k uresničevanju pravičnega globalnega prehoda na vključujoče zeleno gospodarstvo v sodelovanju z drugimi mednarodnimi partnerji. To zahteva upoštevanje socialne razsežnosti okoljske politike in politike podnebnih sprememb ter njune medsebojne povezanosti v sklopu razvojnega okvira po letu 2015 in ciljev glede trajnostnega razvoja.

EU tesno sodeluje z Mednarodno organizacijo dela pri reševanju izzivov, povezanih z zelenim zaposlovanjem, kot so: zagotoviti, da so zelena delovna mesta dostojna delovna mesta; spoštovanje delovnih standardov, zlasti delovnih inšpekcij ter zdravja in varnosti na zelenih delovnih mestih; boj proti neformalni ekonomiji v zelenih sektorjih, kot je ravnanje z odpadki; predvidevanje prihodnjih potreb po znanjih in spretnostih ter prilagajanje politik usposabljanja za lažje izpolnjevanje potreb po znanjih in spretnostih.

Prehod na vključujoče zeleno gospodarstvo je bil obravnavan tudi v dvostranskih dialogih s strateškimi partnerji EU, kot so ZDA, Kanada in Kitajska, in bo v prihodnje še naprej obravnavan tudi z drugimi partnerskimi državami. EU bo v okviru svoje politike razvojnega sodelovanja ter prek različnih programov in instrumentov, ki jih financira, tudi spodbujala partnerske države pri sprejemanju celostnega pristopa za okolju prijaznejša gospodarstva.

Komisija bo sodelovala pri forumu o znanju za zeleno rast – svetovni mreži raziskovalcev in razvojnih strokovnjakov, ki opredeljuje in obravnava najpomembnejše vrzeli v znanju o zeleni rasti v teoriji in praksi. Forum so leta 2012 ustanovili svetovni inštitut za zeleno rast, OECD, UNEP in Svetovna banka.

6. Sklepne ugotovitve

Prehod na zeleno in z viri gospodarno gospodarstvo je predvsem priložnost, da se poveča evropska globalna konkurenčnost, zagotovi blaginja prihodnjih generacij in podpre trajnostno ter visoko kakovostno zaposlovanje, obenem pa se prispeva k okrevanju po nedavni gospodarski krizi.

Politike na področju zaposlovanja in trga dela morajo na splošno igrati aktivnejšo vlogo pri podpiranju ustvarjanja delovnih mest in pri zadovoljevanju povpraševanja po delu in znanjih ter spretnostih, ki so povezana s prehodom na zeleno in z viri gospodarno gospodarstvo. V ta namen si je treba prizadevati za naslednje prednostne naloge:

- izboljšati povezovanje in usklajevanje obstoječih evropskih in nacionalnih politik in pobud;
- nadalje razviti strukture upravljanja in metodološka orodja za olajšanje prehoda na zeleno in z viri gospodarno gospodarstvo, za boljše usklajevanje politik in za zagotavljanje usklajenega spremljanja reformnih ukrepov; in vzpostaviti tesnejše delovne odnose in dialog s socialnimi partnerji o izzivih na področju zaposlovanja za okolju prijaznejše gospodarstvo;
- nadalje okrepiti obstoječa obveščevalna orodja in mreže znanj ter spretnosti Komisije za boljše predvidevanje in spremljanje razvoja v sektorjih in poklicih, povezanih z zeleno rastjo, z viri gospodarnim in krožnim gospodarstvom;
- zagotoviti, da programi financiranja in politike EU ter držav članic podpirajo ustvarjanje delovnih mest v zelenem gospodarstvu;
- spremljati napredek v zvezi z zelenimi zaposlitvami v okviru skupnega poročila o zaposlovanju;
- prizadevati si za mednarodne konkurenčne pogoje pri spodbujanju zelene in vključujoče rasti;
- na podlagi priporočil evropske platforme za učinkovito rabo virov razviti celovito strategijo za okolju prijaznejša delovna mesta, znanja in spretnosti ter izobraževanja.

Komisija poziva Svet, Evropski parlament, Evropski ekonomsko-socialni odbor in Odbor regij, naj podprejo to pobudo za zelena delovna mesta in prispevajo k nadaljnjemu razvoju ukrepov za zagotovitev celostnega pristopa k trajnostni rasti in delovnim mestom v EU.